

boek- besprekingen

Jo BARDOEL en Jan BIERHOFF (ed.),
Media in Nederland (feiten, analyses).
Groningen, Wolters-Noordhoff, 1987, 228 blz.
Jo BARDOEL en Jan BIERHOFF (red.),
Informatie in Nederland (theorie, achtergronden).
Groningen, Wolters-Noordhoff, 1987, 231 blz.

De boeken 'Media in Nederland' van Bardoel en Bierhoff zijn sinds hun eerste verschijnen in 1981 uitgegroeid tot een standaardwerk voor studenten journalistiek en communicatiewetenschappen en voor ieder die geïnteresseerd is in de Nederlandse media. Redenen daarvoor zijn o.a. de vlotte schrijfstijl, de overzichtelijke presentatie en de brede benadering van het onderwerp. Inmiddels is de vierde druk verschenen en die zet de traditie voort, al is de opzet volledig veranderd.

Het eerste deel 'Media in Nederland' geeft een overzicht van de ontwikkelingen in de wereld van de Nederlandse omroep, pers en nieuwe media (tot en met de nieuwe mediawet). Terwijl dit deel specifiek op Nederland gericht is (al zijn de problemen daar vergelijkbaar met die in België), is het tweede deel algemener van aard.

In dit deel gaan de auteurs dieper in op een aantal onderwerpen, gegroepeerd rond de thema's mediabeleid, theorievorming en praktijk. Vragen over de gevolgen van de steeds groter wordende informatiestroom op ons beeld van de werkelijkheid, ethische aspecten van informatie-verstrekking, de internationale informatie-uitwisseling, het belang van cultuur en de noodzaak tot bescherming ervan komen onder meer aan bod.

Het zijn echter vooral de inleidingen van de boeken, waarin de vinger gelegd wordt op heel wat problematische ontwikkelingen en brandende vraagstukken van nu. Zij kunnen stof leveren voor meerdere discussies en debatten, ook al omdat de auteurs hierin duidelijk stelling nemen. De twee delen geven samen een leesbaar en lezenswaardig overzicht, niet alleen van de situatie en problemen in Nederland, maar van tendensen, knelpunten en 'gordiaanse knopen' die zich overal op mediagebied voordoen.

M.W.

Peter NEDERHOED,
Helder rapporteren. Een handleiding voor het schrijven van rapporten, scripties, nota's en artikelen in wetenschap en techniek.
Deventer, Van Loghum Slaterus, 1987, 260 blz.

De verslaggeving is een essentieel onderdeel van het onderzoek: daarmee wordt het afgerond en verantwoord, stelt de auteur in de inleiding

van "Helder rapporteren". Nederhoed is docent 'schriftelijk rapporteren' zowel in het hoger beroeps onderwijs als van cursussen voor bedrijven en overheidsinstellingen, en dit boek is gegroeid uit de dictaten van die lessen (het beleefte inmiddels de derde druk). Doelgroep is iedereen die wel eens rapporten of verslagen moet maken. Het boek is tegelijkertijd een handleiding voor degenen die voor hun eerste opdracht staan (studenten of anderen), en een nuttig naslagwerk voor degenen die al vaker verslagen hebben geschreven (o.a. door de aanwezigheid van een hoofdstuk over spelling en het gebruik van leestekens, of door het overzicht van correctietekens voor het corrigeren van drukproeven). Een nuttig boek dat zeker voor studenten een goede hulp kan zijn.

M.W.

J. KATUS en W.F. VOLMER (red.),

Ontwikkelingslijnen van de overheidsvoorlichting,

Muiderberg, Dick Coutinho, 1985, 88 blz.

J.KATUS en L.C. BEETS (red.),

Actuele vraagstukken van de overheidsvoorlichting,

Muiderberg, Dick Coutinho, 1985, 118 blz.

Doorheen de jaren zijn de ideeën over overheidsvoorlichting (functies, grenzen, media) in Nederland geëvolueerd. "Ontwikkelingslijnen van de overheidsvoorlichting" geeft een beeld van die evolutie aan de hand van gedeelten uit de rapporten en verslagen van na de tweede wereldoorlog met betrekking tot overheidsvoorlichting en openbaarheid van bestuur. Het gaat om geselecteerde fragmenten uit de oorspronkelijke teksten, die door de auteurs in paragrafen zijn ondergebracht. Elke selectie is natuurlijk discutabel, maar de auteurs slagen wel in hun opzet: zij geven een overzichtelijk beeld van de ontwikkelingslijnen in de (actieve) overheidsvoorlichting in Nederland.

Dit boekje vormde tevens een basistekst voor een in 1985 gehouden symposium over 'actuele vraagstukken van de overheidsvoorlichting'. De inleidingen die op dat symposium zijn uitgesproken, zijn samengebracht in een andere Coutinho-uitgave. Daarnaast bevat deze uitgave ook een toespraak van Winsemius, waarnaar in de verschillende inleidingen verwezen werd, en een samenvatting van de symposiumdiscussie. Uit de teksten blijkt dat de 'actuele vraagstukken' voornamelijk draaien rond het al dan niet geoorloofd zijn van persuasieve overheidsvoorlichting (Pu-

blic Relations en Propaganda), en het al of niet nuttig zijn van een voorlichtingskamer.

M.W.

Hugo A. DE ROODE en Paul MERTZ (red.),

Communicatie: Ontwikkelingen en trends in organisatie en bedrijf - 1987.

Deventer, Kluwer, 1987, 185 blz., geïll.

De reeks waarin "Communicatie: ontwikkelingen en trends in organisatie en bedrijf - 1987" een eerste uitgave is, wil jaarlijks een beeld schetsen van actuele ontwikkelingen en trends in organisatie- en bedrijfscommunicatie in Nederland en België. De uitgaven zullen steeds vier delen bevatten.

1. 'Organisatie en bedrijfscommunicatie', met deze keer een aantal profielschetsen van de communicatie-eenheden van een aantal bedrijven,
2. 'Communicatie en beleid', waarin ontwikkelingen in voorlichting en Public Relations aan bod komen,
3. 'Marketingcommunicatie', met in dit nummer in het bijzonder aandacht voor reclame,
4. 'Raakvlakken met en invloeden op Communicatie'. Dit deel bevat artikelen over Public Affairs, communicatie-onderzoek, grafische vormgeving, creativiteit en organisatie-cultuur.

Het doel dat de auteurs/samenstellers zich met deze reeks gesteld hebben, is zeer ruim: men wil ontwikkelingen en trends in alle soorten van organisatie- en bedrijfscommunicatie signaleren, de basisinformatie van de diverse deeldisciplines verschaffen, raakvlakken met en invloeden op communicatie aangeven, theorie aan praktijk toetsen, dwarsverbanden aangeven voor de doelmatige communicatie van organisaties enz. (p.8). M.a.w. men wil eigenlijk alles signaleren wat er gebeurd is, gebeurt en kan of zal gebeuren in en rond alle soorten van communicatie in en rond organisaties en bedrijven. Een bijzonder ruim doel en het resultaat is er ook naar: in deze eerste uitgave komen allerlei soorten van communicatie aan bod, en nergens wordt een poging gedaan om enige duidelijkheid te brengen in de wirwar van termen (totale communicatie, geïntegreerde communicatie, beleidscommunicatie, management-communicatie, marketing-communicatie enz.). Het resultaat is dat het de lezer op den duur begint te duizelen, ook al omdat hij de indruk krijgt dat de verschillende auteurs het onderling niet altijd eens zijn over de inhoud van elke term.

Het belang van dit boek ligt hierin dat het vanuit de praktijk geschreven is, dat het een erkenning

is van het belang van communicatie voor een organisatie, en dat het een (zij het verward) overzicht geeft van de vormen die die communicatie in de praktijk allemaal kan aannemen en de wijzen waarop die communicatie georganiseerd wordt. Ook de noodzaak van een meer wetenschappelijke en geïntegreerde benadering wordt door sommige auteurs signaleerd.

Alles bijeen een zeer lezenswaardig boek vanwege de herkomst (nu eens niet vanuit de wetenschap), de actualiteit en de praktijkgerichtheid.

M.W.

Hannes HAAS (red.),

Mediensysteme. Struktur und Organisation der Massenmedien in den deutschsprachigen Demokratien.

Wien, Wilhelm Braumüller, 1987, 196 blz.

"Mediensysteme", het derde deel in de serie 'Studienbücher zur Publizistik- und Kommunikationswissenschaft', is, zoals de vorige delen, een verzameling van 'standaardartikelen', dit keer rond het onderwerp 'mediasystemen in Zwitserland, Oostenrijk, West- en Oost-Duitsland'. Ook de overzichten met aanvullende literatuur ontbreken niet. De auteurs zijn allen weer gerenommeerde *Duitstalige* communicatiewetenschappers (zonder uitzonderingen). Een aantal artikelen werden geschreven voor deze publikatie, en één is zelfs speciaal ervoor geschreven. De meerderheid van de bijdragen zijn echter al elders verschenen, en in die zin zal dit werk voor degenen die de Duitse 'Publizistik' volgen, niet veel nieuws bevatten. Dat is echter ook niet de opzet van deze reeks. De samenstellers willen immers door het bundelen van bestaande, belangrijke artikelen een handboek samenstellen en zo het opzoekwerk voor studenten en wetenschappers verlichten.

In dit boek behandelen de artikelen van het eerste hoofdstuk de media als maatschappelijk systeem, als onderneming, als cultuurdrager en als openbare instelling. In het tweede hoofdstuk komen de structuren en de ontwikkelingen in de duitstalige democratieën aan bod, en in een derde de vragen rond de complementariteit en concurrentie tussen de media. Het laatste deel bespreekt de functies van de media.

M.W.

Rainer FLÖHL en Jürgen FRICKE (red.),

Moral und Verantwortung in der Wissenschaftsvermittlung. Die Aufgabe von Wissenschaftler und Journalist.

Mainz, Von Hase & Koehler, 1987, 150 blz.

De discussie met betrekking tot wetenschapsjournalistiek heeft zich lang beperkt tot het bespreken van het gebrek eraan en de fouten erin. "Moral und Verantwortung in der Wissenschaftsvermittlung", een bundeling van referaten van een symposium, gaat verder. Men probeert de moraal die in de wetenschapsjournalistiek heerst, vast te leggen en een inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden van wetenschappers en journalisten terzake.

Wat betreft de wetenschappers wordt hun zelfbeeld beschouwd en wordt besproken hoever hun verantwoordelijkheid gaat: zijn zij slechts verantwoordelijk voor de correctheid van hun onderzoek of ook voor de communicatie ervan. Anderzijds komt ook de verantwoordelijkheid van de journalist in het algemeen en de wetenschapsjournalist in het bijzonder aan bod. Tenslotte wordt ingegaan op de botsingen tussen journalist en wetenschapper: is het een belangenconflict of een machtsprobleem?

Al met al een interessant boek omdat het zich bezighoudt met een nogal verwaarloosd terrein: ethiek en journalistiek.

M.W.

Akiba A. COHEN,

The television news interview.

Beverly Hills, Sage, 1987, 160 blz.

Eerst onderscheidt de auteur van "The television news interview" journalistieke en niet-journalistieke interviews op basis van doel, initiatiefnemer, rol, sociale status en geloofwaardigheid van de partners, representativiteit van de geïnterviewde, positie van de interviewer, openbaarheid e.d. Daarna gaat hij dieper in op wat het tv-interview van andere journalistieke interviews onderscheidt.

In het tweede hoofdstuk worden programma's gecategoriseerd op basis van de functie van het interview, het belang, aantal en duur ervan, hun graad van formaliteit en de personen die erin aan bod komen.

Ook de verschillende codes in tv-interviews komen aan bod: identiteitscodes, situationele codes, verbale en niet-verbale codes. Later worden die codes gebruikt om interviews op verschillende zenders te vergelijken.

Maar alvorens de auteur daartoe overgaat, onderneemt hij een poging om de regels van het tv-journaal-interview te herzien en samen te vatten op basis van de vermelde codes.

Het vierde hoofdstuk biedt een inhoudsanalyse van 514 interviews tijdens 12 nieuwsuitzendingen.

gen van drie Amerikaanse commerciële zenders. Algemene karakteristieken komen aan bod, evenals een analyse aan de hand van de vier genoemde codes.

In het vijfde hoofdstuk worden interviews in Groot-Brittannië, West-Duitsland, Israël en de USA op dezelfde manier vergeleken, na een korte beschrijving van het omroepsysteem in elk van die landen.

In het zesde hoofdstuk komen diverse interviewers zelf aan het woord, zij zetten uiteen wat ze doen, om welke redenen, en wat de gevolgen daarvan zijn voor de nieuwsuitzendingen in hun land. Hun grootste klacht m.b.t. interviews is de korte tijdsspanne waarover ze kunnen beschikken.

Het zevende hoofdstuk biedt een poging om de verschillen tussen de interviews in de tv-nieuwsuitzendingen in verschillende landen te verklaren d.m.v. sociale, culturele en politieke factoren; gedeeltelijk aan de hand van uitspraken van journalisten.

In het laatste hoofdstuk tenslotte geeft de auteur suggesties voor een meer vruchtbare benadering van het onderwerp. Hier mocht m.i. meer aandacht aan besteed zijn.

Dit is meteen mijn grootste kritiek op dit werkje. Wat wordt gesteld is vaak zeer interessant maar weinig uitgediept. Maar dat is dan waarschijnlijk wel weer wat dit boek zo leesbaar maakt.

M.-J. D.R.

Frank PARKER,

Linguistics for non-linguists.

London, Taylor & Francis, 1986, 239 blz.

"Linguistics for non-linguists" is bedoeld voor niet-linguïsten die op de een of andere manier toch met linguïstiek te maken hebben. De basiselementen van linguïstiek passeren een voor een de revue: theorie - pragmatiek, semantiek, morfologie, fonologie - en toepassingen - taalvariëteiten, taalverwerving en de neurologie van de taal. De auteursindex en vooral de uitgebreide onderwerpsindex maken het werk zeer bruikbaar. Het is geen inleiding tot de linguïstiek, maar het lezen ervan voor (of naast?) zo'n inleiding kan nuttig zijn.

In de inleiding wordt aan de hand van een analogie en een voorbeeld aangegeven wat linguïsten bestuderen en hoe ze daarbij te werk gaan. Bij ieder hoofdstuk worden oefeningen met oplossingen en bijkomende lectuur (primaire en secundaire) opgenomen. Telkens weer wijst de auteur op het feit dat zijn tekst slechts een summier - maar o.i. duidelijke en nuttige - weergave is

van de theorieën betreffende het behandelde onderwerp.

Een bescheiden maar belangrijk werk voor niet-linguïsten die een eerste kennismaking met de linguïstiek beogen. Een aangename kennismaking.

M.-J. D.R.

Paul KERR (Ed.),

The Hollywood Film Industry. A Reader.

London, Routledge & Kegan Paul, 1986, X + 290 blz.

"The Hollywood Film Industry" verzamelt een aantal bijdragen die Hollywood meer als een industrie dan als een verzamelwoord voor films en filmmakers willen bestuderen. Dit betekent niet dat hier gepoogd wordt een exhaustief beeld te schetsen van de Amerikaanse filmindustrie of van haar geschiedenis. De diverse bijdragen bieden een aantal "case studies" van items die gerelateerd zijn aan de Amerikaanse filmindustrie. In een inleiding schetst Kerr kort hoe diverse theorieën (de Frankfurter Schule; het realisme debat; de auteurspolitiek; de genrestudies; en de semiotische en psychoanalytische tekstanalyse) het industriële aspect van de Hollywoodcinema steeds weer hebben ontweken, en hoe een studie van de Hollywoodindustrie op deze bestaande theoretische achtergrond een belangrijke aanvulling zou kunnen bieden. Alle artikelen worden kort ingeleid door Paul Kerr, en aan het einde van het boek is een selectieve bibliografie opgenomen met teksten over de Amerikaanse filmindustrie.

Inhoudstafel: D.W. Griffith and the banks: a case study in film financing (Janet Wasko); Notes on Columbia Pictures Corporation 1926-1943 (Edward Buscombe); On the Town (Hugh Fordin); The Collapse of the Federated Motion Picture Crafts: a case study of class collaboration in the motion picture industry (Ida Jeter); Mass produced photoplays: economic and signifying practices in the first years of Hollywood (Janet Staiger); Color and Cinema: problems in the writing of history (Edward Branigan); Camera movement: the coming of sound and the classical Hollywood style (David Bordwell); Stardom as an occupation (Barry King); How to distribute a film (Lee Beaupré); The Picture Palace: economic sense or Hollywood nonsense? (Douglas Gomery); Out of what past? Notes on the B film noir (Paul Kerr); Shaping the film business in postwar Germany: the role of the US filmindustry and the US state (Thomas Guback).

P.C.

Robin WOOD,

Hollywood from Vietnam to Reagan.

New York, Columbia Press, s.d., X + 328 blz.

"Hollywood from Vietnam to Reagan" biedt geen chronologisch doorlopend overzicht van de Hollywood cinema van de jaren '70 tot op heden. Het boek is samengesteld uit een reeks van vroeger gepubliceerde essays, die slechts los aan elkaar zijn verbonden. Wood wil ook niet exhaustief alle genres, films of auteurs bespreken; zijn voorkeur gaat uit naar "auteur-regisseurs" als Scorsese, Cimino, De Palma, e.a., die op één of andere manier de gevestigde Hollywood cinema hebben uitgedaagd. Woods lectuur van de films uit deze periode is een persoonlijke lectuur, d.w.z. een politieke, ideologische lectuur. Vietnam en het Watergateschandaal hebben het vertrouwen in de Amerikaanse samenleving en de gevestigde maatschappelijke orde diep geschokt. Zich basierend op marxistische, feministische en psychoanalytische theorieën, poneert Wood dat deze ideologische crisis, die ertoe heeft bijgedragen dat bewegingen als het feminisme en de homoseksuele revolutie zijn ontstaan en sterker zijn geworden, hun weerslag vinden op verschillende vlakken in de Hollywoodfilm. De auteur stelt dat het einde van de Vietnamoorlog, en later de politiek van Carter en Reagan hebben geleid tot een "stoplappolitiek" ("papering the cracks"), die tevens op diverse manieren zichtbaar is in de films van de jaren '80.

In deze reeks essays behandelt Wood verder de horrorfilm van de jaren '80, de "fantasie cinema" van Lucas en Spielberg en het werk van enkele vrouwen regisseurs uit de jaren '70.

De hoofdstukken vertonen op verscheidene plaatsen een uitgesproken polemisch karakter en vervangen doorgaans beschrijving door evaluatie. Ondanks enkele nuancerings in de inleiding, situeren de verschillende besprekingen zich duidelijk in de context van de auteurspolitiek, die ook de vroegere geschriften van de auteur kenmerken.

P.C.

James VINSON (Ed.),

The International Dictionary of Films and Filmmakers:

Volume III: Actors and Actresses.

Chicago, London, St. James Press, 1986, X + 670 blz.

Van "The International Dictionary of Films and Filmmakers" is 'Actors and Actresses' het derde volume in een reeks van vier. Na de films (vol. I) en de regisseurs (vol. II) komen de acteurs aan de

beurt. Het vierde en laatste volume is getiteld "Writers and Production Artists". Bij de keuze van acteurs en actrices is gekozen voor een zo ruim mogelijk spectrum. In deze encyclopedie zijn derhalve naast Amerikaanse (inclusief Cubaanse, Mexicaanse, ...) acteurs ook Europese, d.w.z. Franse, Duitse, Engelse, Deense, Tsjechooslowaakse en andere Oost-Europese acteurs opgenomen. De Belgische en Nederlandse acteurs/actrices zijn echter wat in de vergeethoek geraakt.

Per acteur of actrice wordt eerst een bondige levensbeschrijving gegeven. In een tweede rubriek volgt een opsomming van de rollen die hij of zij hebben gespeeld. In een derde paragraaf tenslotte volgen enkele bibliografische referenties van boeken of artikels door en/of over de persoon in kwestie.

Naast de twee voorgaande volumes biedt ook dit derde een interessant naslagwerk aan een ieder die zich beroepshalve of uit liefhebberij voor film interesseert.

P.C.

Anthony SLIDE,

The American Film Industry. A Historical Dictionary.

New York, London, Greenwood Press, 1986, X + 431 blz.

"The American Film Industry" is een interessant naslagwerk, opgesteld als een woordenboek. Het biedt informatie over meer dan 600 items, gaande van Amerikaanse filmstudio's, tot produktie- en distributiemaatschappijen, technische vernieuwingen, filmseries en -genres, en industriële organisaties. Ieder item wordt gevolgd door een essay of korte beschrijving. Waar verschillende benamingen of titels in gebruik zijn, zijn deze opgenomen met een verwijzing naar de rubriek waar het item wordt besproken. Aan het einde van het naslagwerk is ook nog een korte bibliografie toegevoegd.

P.C.

Bernhard SPRINGER,

Narrative und optische Strukturen im Bedeutungsaufbau des Spielfilms.

Methodologische Überlegungen entwickelt am Film "Falsche Bewegung" von Peter Handke und Wim Wenders.

(Medienbibliothek: Serie B; Bd. 10).

Tübingen, Gunter Narr Verlag, 1987, 279 blz. (+ protocol).

"Narrative und optische Strukturen im Bedeutungsaufbau des Spielfilms" is de publikatie van een doctoraal proefschrift dat door Sprenger is voltooid in 1984 aan de Filosofische Faculteit Taal en Literatuurwetenschap II van de Ludwig-Maximilian Universiteit. De studie wil vernieuwend zijn op twee vlakken. In de eerste plaats meent de auteur dat de traditionele, vanuit de literatuurwetenschap overgenomen analyseinstrumenten ontoereikend zijn gebleken voor de studie van films en van audiovisuele teksten in het algemeen. In dit werk wil Sprenger pogen een specifiek filmisch analyseinstrumentarium op te bouwen. Hiertoe splijt Sprenger de studie op in twee delen, nl. de optische en de narratieve structuren. Elk deel wordt eerst voorafgegaan door een theoretisch gedeelte. De werkbaarheid van de voorgestelde instrumenten wordt vervolgens getoetst via de analyse van de film *Falsche Bewegung*.

Bij de studie van de optische structuren probeert de auteur diverse paradigma's te onderscheiden en deze in hun syntagmatische ordening te analyseren. Hierbij bouwt Sprenger vnl. voort op de semiotiek van Eco en van Metz, en op Lotmans topologisch metataal-begrip (cf. Lotmans *Aufsätze zur Theorie und Methodologie der Literatur und Kunst*, Kronberg, 1974). Het gebruik van symbolen, twee dimensionale schema's en tekeningen (storyboards) probeert aan de tekortkomingen van de natuurlijke taal als beschrijfinstrument tegemoet te komen; dergelijke "hulpmiddelen" illustreren tegelijkertijd de moeilijkheden om een filmische tekst op een adequate manier te beschrijven. (Zie hiervoor ook de aanmerkingen i.v.m. de leesbaarheid van het protocol (de beschrijving) van de film *Falsche Bewegung*).

Ook de studie van de narratieve structuren concentreert zich op de syntagmatische organisatie van paradigma's. Hier baseert Sprenger zich vnl. op auteurs als Propp, Bremond, Jacobson, maar ook Lotman en leermeester Prof. Dr. Michael Titzman. Met begrippen als "propositie", "situatie", "situatie-opeenvolging", ... probeert Sprenger de studie van de narratieve structuren op een abstracter niveau te situeren, om zo categorieën te bekomen, die niet alleen toepasbaar zijn op films, maar op alle artistieke teksten.

Aan het einde van de studie is ook nog een bibliografie toegevoegd.

P.C.

John CORNER (Ed.),

Documentary and the Mass Media

(Stratford-upon-Avon Studies, Second Series). London, Edward Arnold (Publishers) Ltd., 1986, XIV + 178 blz.

"Documentary and Mass Media" verzamelt een aantal artikelen die de documentaire benaderen vanuit diverse invalshoeken. Een eerste groep bevat vnl. historisch gerichte artikelen, die het maken van een documentaire plaatsen in een ruimer socio-politieke en culturele context (cf. Scannell, Chaney en Pickering, en Bell). Een tweede groep studies concentreert zich op specifieke documentaires of op documentaire kenmerken, alhoewel ook hier politieke en sociale factoren niet worden uitgesloten (cf. Sorensson, Silverstone, en Nichols). Een derde groep bijdragen legt minder de nadruk op de tekstanalyse dan op één of ander specifiek soort extra-tekstueel onderzoek (cf. Collins en Richardson). Het artikel van Vaughan tenslotte snijdt dwars door deze invalshoeken heen en biedt een aantal argumenten en bedenkingen die kunnen leiden tot het herdenken van een paar belangrijke aspecten van het tegenwoordig vigerende "documentaire"-concept.

Inhoudstafel: "The Stuff of Radio": Developments in Radio Features and Documentaries Before the War (Paddy Scannell); Authorship in Documentary: Sociology as an Art Form in Mass Observation (David Chaney en Michael Pickering); The Documentary Aesthetics of Humphrey Jennings (Bjorn Sorenssen); The Origins of British Television Documentary: The BBC 1946-55 (Elaine Bell); The Agonistic Narratives of Television Science (Roger Silverstone); Questions of Magnitude (Bill Nichols); Seeing is Believing: the Ideology of Naturalism (Richard Collins); Documentary Meanings and the Discourse of Interpretation (John Corner en Kay Richardson); Notes on the Ascent of a Fictitious Mountain (Dai Vaughan).

P.C.

James MONACO,

The Connoisseur's Guide to the Movies.

New York, Oxford, England, Facts On File Publications, 1985, 313 blz.

De "Connoisseur's Guide" verzamelt 1463 titels van films. De titel en het beperkt aantal films duiden er reeds op dat het hier om een erg selectieve keuze gaat. Iedere film wordt voorafgegaan door een teken dat staat voor een waardering van de film. Veertig titels worden beschouwd als "ware meesterwerken", waaronder *The Big Sleep*, *A Bout de Souffle*, *Casablanca* en *Citizen Kane*. De enige gegevens (buiten de titel van de film) die systematisch worden vermeld, zijn het land van herkomst en het productiejahr. Bij heel wat titels valt zelfs de korte inhoud weg, en moet

de lezer het stellen met Monaco's persoonlijke opinie over de film.

Dit boek is duidelijk één van de minder ernstige ondernemingen van de auteur van *How to Read a Film*. Wie graag wil weten welke films James Monaco goed en welke hij slecht vindt, kan bij deze "Connoisseur" terecht. Wie zich echter meer voor de films zelf interesseert, verwijzen wij liever naar de laatste editie van de Speelfilm Encyclopedie (uitg. Rostrum).

P.C.

László HALASZ (Ed.),

Literary Discourse. Aspects of Cognitive and Social Psychological Approaches, (Research in Text Theory/Untersuchungen zur Texttheorie, vol. XI).

Berlijn, New York, Walter de Gruyter, 1987, 242 blz.

"Literary Discourse" is het elfde in een reeks van twaalf volumes uitgegeven bij de Gruyter rondom teksttheorie. De twaalf bijdragen voor dit volume zijn afkomstig van Amerikaanse en Hongaarse psychologen, en baseren zich op de notities die zijn voorgedragen tijdens een congres dat in september 1983 plaatsvond in Budapest, en dat handelde over sociale perceptie en het begrijpen van maatschappelijke interactie in literatuur.

Vanuit teksttheoretisch oogpunt benaderen deze onderzoekers het literair discours vnl. vanuit het standpunt van de receptie. Doelstelling is na te gaan hoe bij de mens het proces van informatieverwerking zich voltrekt, en dat m.n. bij de receptie van een literaire tekst. Een eerste reeks artikelen houdt zich vnl. bezig met het begrijpen van literaire teksten, het waarden en genieten van literatuur, en de mogelijkerwijs vergelijkbare informatieverwerking en literaire waardering door computers of artificiële intelligentie in het algemeen. Een tweede reeks artikelen bestudeert de plaats van het kortverhaal in de psychologie van de literatuur. Resultaten van dit onderzoek baseren zich zowel op inhoudsanalyse als op sociologische benaderingen van teksten (bv. personagetekeningen; maatschappelijke interactie; ...) en socio-culturele factoren die de perceptie/receptie van het kortverhaal medebepalen. Een laatste groep teksten tenslotte concentreert zich op vragen zoals het meten van de populariteit van literaire teksten en de interpretatie (psychoanalytische en andere) van zowel literaire als niet literaire (bv. visuele) teksten.

Iedere bijdrage wordt besloten met een bibliografie.

Inhoudstafel: Cognitive and Social Psychological Approaches to Literary Discourse. An Overview

(László Halász); Artificial Intelligence and Literary Appreciation: How Big is the Gap? (Robert P. Abelson); Schemas for Literary Communication (Robert de Beaugrande); On Formal- and on Content-Based Models of Story Memory (Csaba Pléh); Understanding and Enjoying (János László); The Short Story: Its Place in the Psychology of Literature (Martin S. Lindauer); Social Perception and Understanding of Interaction in the Short Stories Entitled "Everything that rises must converge" and "Brutes" (Barbarians) (László Halász); Narrative Pattern Analysis: a Quantitative Method for Inferring the Symbolic Meaning of Narratives (Colin Martindale); A Personality Assessment Approach to the Study of Literature (Ravenna Helson); Shakespeare's Plays and Sonnets: Correlates of Differential Greatness (Dean K. Simonton); Psychoanalytical Text Theory and Literary Interpretation (Antal Bókay); Life vs. Art: the Interpretation of Visual Narratives (Larry Gross).

P.C.

Lise ADDA,

Télévision par câble et télévision publique aux Etats-Unis.

Aubervilliers, La documentation française, Problèmes politiques et sociaux, n° 465, 3 juni 1983, 40 blz.

'La documentation française' levert met de regelmaat van een klok dossiers af, die de lezer op enkele bladzijden een grondige inzicht bieden in de behandelde problematiek. 'Télévision par câble et télévision publique aux Etats-Unis' vormt geen uitzondering. Zoals steeds is dit dossier een analyse van verschillende bronnen.

In een eerste hoofdstuk wordt de kabeltelevisie in de Verenigde Staten besproken. De economische structuur, financiering en het programma-aanbod van de kabelmaatschappijen wordt doorgeleefd.

In een tweede hoofdstuk wordt het Public Broadcasting System behandeld, de Amerikaanse openbare televisie. Ook hier krijgt de lezer een overzicht van de structuur, de financiering en het programmatorische aspect van openbare televisie in het land dat doorgaat als de bakermat van de deregulering. Bijkomend worden de rol en de toekomstmogelijkheden van de openbare televisie in de States kort belicht.

Beide systemen worden in het derde hoofdstuk met elkaar geconfronteerd.

Tenslotte wordt in een laatste hoofdstuk kort ingegaan op de kansen en mogelijkheden die door de nieuwe technologieën op het niveau van de televisie geboden worden. Meer concreet wordt

de vraag gesteld of deze nieuwe technologieën ook zullen leiden naar een nieuwe vorm van televisie-activiteit.

K.V.

Huib WIJFJES,

Hallo, hier Hilversum. Driekwart eeuw radio en televisie.

Weesp, Fibula-Van Dishoeck, 1985, 119 blz.

Huib Wijffjes bespreekt in "Hallo, hier Hilversum" 75 jaar Nederlandse omroep.

Een droge geschiedschrijving is het allerminst geworden.

Het doel van de schrijver was inzicht te verschaffen in het ontstaan van de door veel mensen van nu als uiterst verwarrend omschreven situatie op omroepgebied. De auteur komt tot de conclusie dat feitelijk slechts één vraag de omroepgeschiedenis beheerst: wie mag wat en wanneer laten horen en zien? Deze vraag loopt dan ook als een rode draad doorheen de uiteenzetting.

Nieuwe ontwikkelingen, zowel op maatschappelijk als op technisch gebied, plaatsten de vraag telkens in een ander daglicht, en verhinderden volgens de auteur de definitieve oplossing ervan. De keuze tussen een levensbeschouwelijk of commercieel stelsel, de discussie over de voor- en nadelen van een staats- of een privé-omroep, de rol van staat en bedrijfsleven: alle worden in dit boek levendig belicht.

Wijffjes is erin geslaagd de Nederlandse omroepgeschiedenis op een bijzonder heldere wijze te belichten. Zelfs het gebrek aan affiniteit, dat wij als Vlaamse lezer doorgaans ervaren wanneer het gaat over de 'petites histoires' van de Nederlandse omroep, blijft in dit geval achterwege door Wijffjes' klare kijk op en relativering van de rol van deze gebeurtenissen in de ontwikkeling van de Nederlandse omroep.

K.V.

Chris KELLY,

The Telebook. What goes on behind the screen?

Oxford/Toronto/Melbourne, Oxford University Press, 1986, 94 blz.

"The Telebook" presenteert een inside-kijk op de Britse televisie.

In een reeks van korte artikels, verlucht met zeer veel foto's en tekeningen, wordt de lezer een blik achter de schermen van BBC en ITN geboden. Uiteenlopende items als sport, soaps, nieuws, reclame, Open Universiteit en kijk- en luistercijfers

worden, zij het kort en met weinig diepgang, aangeraakt.

Het boek is gericht op jongere lezers, en wenst deze een inzicht te geven in het reilen en zeilen van de televisie in Groot-Brittannië. Daarin is het zeker geslaagd. Het grote aantal besproken - of beter 'aangehaalde' - items heeft echter geleid tot een gebrek aan diepgang. We vrezen dat ook de jongere lezers in zekere mate onbevredigd zullen zijn na het lezen van Kelly's boek.

K.V.

Renate SEYDEL en Bernd MEIER,

Marlene Dietrich. Eine Chronik ihres Lebens in Bildern und Dokumenten.

Berlin, Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1986, 304 blz.

Het fotoboek "Marlene Dietrich. Eine Chronik ihres Lebens in Bildern und Dokumenten" is een schitterend document. De 304 bladzijden werden gevuld met foto's en afbeeldingen, beginnend bij het geboortecertificaat van Marie Magdalene Dietrich (27 december 1901) en eindigend bij wat ongeveer de laatste officiële foto van Marlene Dietrich moet zijn, in 1983.

De foto's werden met zorg van begeleidend commentaar voorzien. Soms zijn het bemerkingen van la Dietrich zelf, soms stonden collega's of mensen uit haar omgeving de schrijvers te woord.

Voor ieder die nog in de ban kan raken van echt en onvervalst 'stardom', is dit boek een absolute 'must'.

K.V.

Jürg FRISCHKNECHT (Hrsg.),

Kalte Kommunikation. Der Millionenpoker um Videotex und andere Neue Medien.

Basel, Lenos Verlag, 1985, 256 blz.

In "Kalte Kommunikation. Der Millionenpoker um Videotex und andere Neue Medien" wordt het medialandschap in Zwitserland en een aantal omringende landen bediscussieerd, waarbij de nadruk, zoals de titel trouwens reeds aangeeft, ligt op de rol van de nieuwe media, met name videotex. In verschillende bijdragen wordt de media- en sociaal-politieke omgeving beschreven, waarin videotex in Zwitserland tot stand kwam en aan het komen is. De nadruk ligt daarbij echter op vragen die ook in een meer internationale context van belang zijn en - spijtig genoeg - te weinig gesteld worden:

- hoe zal het medium gefinancierd worden?

- binnen welke communicatiecultuur moet videotex gesitueerd worden?
- welke is de rol van aspecten als de beveiliging van de persoonlijke levenssfeer en het verlies aan arbeidsplaatsen?
- hoe kadert videotex binnen de mediapolitieke opties die een land, in casu Zwitserland, neemt?

In de verschillende bijdragen treedt één kwestie met nadruk op de voorgrond: wie heeft behoefte aan videotex, de aanbieder of de consument. Voor de auteurs is het antwoord duidelijk: videotex is een medium dat bij uitstek de producent dient, en dat voorlopig weinig oog heeft voor de noden en behoeften van de consument.

K.V.

Siegfried ZIELINSKI,

Zur Geschichte des Videorecorders.

Berlin, Wissenschaftsverlag Volker Spiess, 1986, 408 blz.

In het relatief lijvige "Zur Geschichte des Videorecorders" wordt de ontstaansgeschiedenis van de videorecorder belicht. Het werk behandelt in monografie-vorm de ontwikkeling, commercialisering en tenslotte verspreiding van een van de belangrijkste elementen van de moderne entertainment-industrie.

Deze uiteenzetting had gemakkelijk kunnen plaatsgrijpen binnen een strikt geschiedkundig en/of technologisch kader. Wat Siegfried Zielinski onderscheidt van zijn minder originele collega's, is dat hij het ontstaan van de videorecorder niet los beschouwt van de sociologische, politieke en culturele omgeving. De geschiedenis van de videorecorder werd op deze manier opengetrokken naar een breder communicatiewetenschappelijk en zelfs maatschappelijk kader. De VCR wordt, samen met de bioscoop en de televisie, in de context van de globale 'Unterhaltungsindustrie', dus meer als sociaal-economisch dan als technologisch fenomeen, behandeld. Dit betekent concreet dat de geschiedenis van de videorecorder gekaderd wordt binnen het verluik televisie - geschiedenis - cultuur - techniek.

Nadat de auteur de uiteenzetting op deze manier heeft gesitueerd, wordt onder de vorm van vijf niveaus de feitelijke geschiedenis van de videorecorder behandeld. Elk van deze niveaus wordt beschreven vanuit een zgn. 'zwaartepunt', een kern waaromheen de discussie draait. De niveaus en hun respectievelijke zwaartepunten zijn:

1. het niveau van de uitvinding: over de geschie-

- denis van de registratie van televisiebeelden tot het eerste prototype van de videorecorder;
2. het niveau van de vernieuwing: de doorbraak van de videorecorder als distributiemiddel in de Amerikaanse commerciële televisie;
3. het eerste verspreidingsniveau: de videorecorder als nieuw middel voor de productie en distributie van programma's buiten het kader van de televisie-uitzendingen van de Amerikaanse networks;
4. het tweede verspreidingsniveau: de videorecorder als polyvalente communicatietechniek los van de massamediale televisie;
5. het hoogste verspreidingsniveau: de videorecorder als produkt van de entertainmentindustrie in de Duitse Bondsrepubliek.

In de slothoofdstukken worden nog twee bijzondere aspecten van de videorecorder behandeld: de VCR als weergavemiddel van nationale en internationale audiovisuele produkten en de videorecorder als audiovisuele tijdsmachine.

De collectie van vaak unieke beelddocumenten, met name over de beginjaren van de videorecorder, geeft een bijzondere meerwaarde aan Zielinski's boek, dat zich al onderscheidt door de diepgang van de uiteenzetting en de helderheid van de structuur.

K.V.

Cedric CULLINGFORD, Children and television.

Aldershot, Gower, 1984; 239 pp., f 15.45.

Cullingford heeft in "Children and television" op een groots opgevatte wijze de impact van televisie op kinderen onderzocht. Zijn onderzoek omvatte een steekproef van meer dan 5000 kinderen uit Groot-Brittannië en de VSA. Toch is het geen opeenstapeling van cijfers en tabellen geworden. Als er iets niet voorkomt in dit werk zijn het juist cijfers. Cullingford koos voor een theoretische benadering met een uitgebreid literatuuronderzoek, en verwees de empirische gegevens naar de bijlagen. In de plaats komen vele uitspraken van kinderen zelf, antwoorden op de open vragen, die beter dan wat ook een indruk geven van hoe kinderen televisie ervaren.

"I like Starsky because he is like my brother who is older than I am" (girl, 11) (p. 25).

Het kind staat centraal in dit boek. Dit wordt het best geïllustreerd door de titels van de vier delen waaruit het boek bestaat: What children expect from television; What children see in television; What children learn from television en What children take from television.

Hieruit blijkt ook dat Cullingford kinderen niet beschouwt als passieve slachtoffers van een

almachtig medium. Hij doet vaak een beroep op oude onderzoeken en theorieën om zijn stellingen te staven. Vroegere besluiten worden echter niet kritiekloos overgenomen, en vaak worden ze op een verrassende wijze ingepast in recentere bevindingen.

Dit boek benadert heel goed de gulden middenweg tussen een waarschuwend pessimisme over de negatieve invloed en een blind optimisme in de positieve bruikbaarheid van televisie. Het verliest geen tijd aan nodeloze inhoudsanalyses, maar behandelt de relatie tussen kind en televisie in zijn totaliteit. "Children can make what they wish out of any programme they see; to understand response we need to look further at the nature of learning rather than the content presented" (p. 188). Dit boek is een goede stap op weg naar een beter begrip van het complexe geheel van gedragingen en van de respons van kinderen op televisie.

B.K.

John MURRAY en Gavriel SALOMON,
The future of children's television. Results of the Markle Foundation/Boys Town Conference.

Boys Town (Neb.), Boys Town in samenwerking met de Markle Foundation, 1984, 174 blz., 5\$ (+ 2\$ verzendingskosten, 4.50/ luchtpost).

In maart 1982 conferereerden een 30-tal onderzoekers over kinderen en televisie. Er werd uitvoerig gediscussieerd over de stand van zaken op het gebied van het onderzoek naar de impact van televisie op kinderen. "The future of children's television" is een weerslag van deze conferentie, maar geen gewoon congresverslag.

In het eerste gedeelte worden 10 achtergrondpapers gegeven, die elk een bepaald deelaspect aan bod laten komen. Niet alle bijdragen staan op gelijke hoogte, maar gezamenlijk bieden ze een goed overzicht van de reeds afgelegde weg op onderzoeksgebied. De bibliografieën bij elk artikel vormen tevens een basis voor een diepgaandere kennismaking.

Het tweede gedeelte bespreekt de resultaten van de conferentie. Dit beperkt zich tot een globale bespreking, aangevuld met een samenvatting van de twee gastsprekers (Robert Pepper en Judah Schwartz) over de toekomstige ontwikkelingen. Afgesloten wordt met een aantal kritische reflecties van enkele deelnemers enige tijd na de conferentie. Zo'n terugblik relativeert de mogelijkheden van dergelijke bijeenkomsten, en de persoonlijke commentaren bieden soms verrassende opmerkingen. Om slechts één te citeren, deze observatie van Andrew Collins: "Relatively few

people now working in television research (...) read and/or cite each other's research. I mention this because it seems to me to indicate that, for a relatively focused research area, there is little progressive accumulation of empirical knowledge. (...) At this point, researchers in the field seem to be operating autonomously, sometimes in parallel, with the result that the field is gaining coherence at too slow a pace" (p. 165). Voor wie dergelijke zaken wil vermijden, of gewoon voor wie zich wil bijwerken op het gebied van kinderen en televisie, is dit boek een aanrader.

B.K.

Ian HARTLEY,
Goodnight children ... Everywhere. An informal history of children's broadcasting.
New York, Hippocrene Books, 1985, 165 blz., f 9.50.

In iedere volwassene schuilt een kind. Ian Hartley richt zich tot dit kind om hem te volgen op een "nostalgic trip into my own and I hope, your childhood memories" (blz. 9). Men kan goede herinneringen hebben aan zijn jeugd en aan de kinderprogramma's uit die tijd, maar dit is meestal niet voldoende om een goed boek te schrijven. Gelukkig is het verleden van de Britse omroep rijkelijk gevuld met kwalitatief hoogstaande uitzendingen, en beperkt Hartley zich niet tot zijn eigen herinneringen. Hierdoor wordt "Goodnight children ... Everywhere" ook voor de niet-betrokken lezer een aangename kennismaking met radio- en televisieprogramma's uit vervlogen tijden. De BBC en later ook ITA (nu IBA) verzorgden immers pionierswerk op radio- en televisiegebied en vormen nog steeds voor velen een voorbeeld.

Dit alles kan echter niet verhinderen dat 'Goodnight children' soms vervalt tot een saaie opeenstapeling van namen en programmatitels. Daarbij komt dan nog dat je als niet-Brit helemaal niet vertrouwd bent met in Groot-Brittannië populaire kinderliedjes en -verhalen, waar vaak naar verwezen wordt. Vooral voor radio wordt duidelijk dat kinderprogramma's zeer cultuurgebonden zijn. Dit geldt in mindere mate voor televisie: Ivanhoe met Roger Moore en de Thunderbirds kenden immers ook bij ons succes.

Naast dit cultuurgebonden aspect komt nog een teveel aan nodeloze informatie die het boek moeilijk leesbaar maken. Het ontbreken van enige ordening maakt het dan weer ongeschikt als naslag- of referentiewerk. Wat overblijft zijn de vele anecdotes en interessante wetenswaardigheden, die samen een nostalgische terugblik bieden op zo'n 60 jaar radio en televisie voor kinderen.

B.K.

Werner MUELLER and Manfred MEYER,
Children and Families Watching Television. A Bibliography of Research on Viewing Processes.

München, K.G. Saur, 1985, 159 blz.

"Children and Families Watching Television" is de Engelstalige versie van 'Kind und Familie vor dem Bildschirm'. 454 boeken, artikels e.d. uit het Duits, Engels en Frans taalgebied werden opgenomen. Deze bibliografie is weliswaar beperkt in omvang, maar daardoor blijft het werk overzichtelijk. Naast de handige indeling in hoofdstukken bevat iedere referentie daarenboven een aantal trefwoorden, zodat het zoekwerk naar de geschikte boeken aanzienlijk vereenvoudigd wordt. Deze bibliografie hoort thuis in de reeks Engelstalige publikaties van het Internationale Zentralinstitut für das Jugend- und Bildungsfernsehen, een heterogene reeks, maar kwalitatief zeker de moeite waard.

B.K.

Tannis MacBeth WILLIAMS, (Ed.),
The impact of television. A natural experiment in three communities.

Orlando, Academic Press, 1986, 446 blz.

Nu vrijwel ieder huisgezin over televisie beschikt, wordt het steeds interessanter om niet-televisie bezitters te bestuderen. Uitgezonderd enkele studies uit de beginjaren van televisie bestaan er geen uitvoerige vergelijkende onderzoeken. Het is dan ook op toevallige wijze dat Williams en haar collega's een dergelijk onderzoek in het begin van de jaren 70 konden uitvoeren.

In een Canadese stad was televisie-ontvangst praktisch onmogelijk. Buiten dit opmerkelijk feit verschilde ze in niets van andere naburige steden. Toen ook in deze stad kabeltelevisie zou komen, werd besloten zo snel mogelijk een groots opgezet onderzoeksproject uit te voeren. De bevolking van 'Notel', de stad zonder televisie, werd vóór en na de invoering van de kabel onderzocht op zeer uiteenlopende gebieden. Ter vergelijking werden 'Unitel' en 'Multitel', vergelijkbare steden met respectievelijk één en verschillende tv-zenders, onderzocht.

Volgende aspecten kwamen aan bod: leesvaardigheid van kinderen, cognitieve ontwikkeling, vrijetijdsactiviteiten, media-gebruik, agressie bij kinderen en gedrag van volwassenen. Door de vergelijking van de verschillende steden kan vrij duidelijk de invloed van televisie aangetoond worden.

Een belangrijke vaststelling is de indirecte invloed van televisie door 'vervanging' (displace-

ment). Televisie vervangt niet alleen direct of indirect productieve activiteiten, maar ook 'niets doen'. Wat gesuggereerd wordt, is dat televisie een machtige gedragsbepaalster is door het feit dat ze een beperking stelt aan mogelijke alternatieve gedragingen. Williams besluit dat het netto-effect van Noord-Amerikaanse televisie op regelmatige kijkers, en in het bijzonder kinderen, negatief is.

Hierbij moet opgemerkt worden dat deze invloed in de eerste plaats bepaald wordt door de 'aanwezigheid' van televisie en in veel mindere mate door de 'inhoud' van de televisieprogramma's. De unieke opzet van deze studie maakt dit boek vrijwel tot verplichte literatuur voor iedereen die zich bezig houdt met de effecten van televisie.

B.K.

Christopher DUNKLEY,
Television today and tomorrow. Wall to wall Dallas?

Harmondsworth, Penguin Books, 1985, 160 blz.

In "Television today and tomorrow" worden op een bondige en overzichtelijke wijze de verschillende argumenten pro en contra openbare televisie en pro en contra commerciële televisie in een historisch perspectief geplaatst. Het feit dat de discussie vanuit een Britse invalshoek belicht wordt, doet geen afbreuk aan de waarde van dit boek. Zij die geloven dat het Britse omroepbestel een ideaal is, en zij die zweren bij deze of gene omroepvorm, vinden hier voldoende stof tot nadenken.

B.K.

Keith ROE,
Mass Media and Adolescent Schooling: Conflict or Coexistence?

244 blz.

Ulla JOHNSON-SMARAGDI,

TV Use and Social Interaction in Adolescence. A Longitudinal Study.

239 blz.

Beide: Stockholm, Almqvist & Wiksell International, 1983.

"Mass Media and Adolescent Schooling: Conflict or Coexistence?" en "TV Use and Social Interaction in Adolescence", zijn deelrapporten van het 'Media Panel', een Zweeds onderzoeksprogramma dat de invloed van de media op jongeren over een langere periode wil nagaan.

Het interessante aan deze studies is dat een ruime populatie over verschillende jaren op een

grondige en wetenschappelijke wijze gevolgd wordt.

Johnsson-Smaragdi gaat in laatstgenoemd rapport meer in op het ruimere media-gebruik bij adolescenten, terwijl Roe zich in het eerstgenoemde beperkt tot de muziekbeluistering. Opmerkelijk is Roe's benadering door het vooropstellen van de schoolresultaten als verklarende factor voor het mediagebruik, i.c. muziekbeluistering, en niet omgekeerd schoolresultaten te zien als gevolg van mediagebruik. Een thesis die door vele cijfers ondersteund wordt. Het biedt een verfrissende kijk op traditionele verklaringsmodellen.

Beide werken steunen op dezelfde onderzoeksgegevens en maken gebruik van hetzelfde analysemodel. Het empirisch cijfermateriaal staat niet op zichzelf, maar dient om de uitvoerige theoretische opbouw te ondersteunen.

B.K.

X.,

Les belles affiches du Cinéma 1910-1949.

Paris, Atlas, 1986, 159 blz.

Het schitterend prentenboek "Les belles affiches du Cinéma 1910-1949" is een feest voor elke (nostalgische) film liefhebber. Naast de afbeelding van een honderdtal filmaffiches (van D.W. Griffith over Valentino, Casablanca tot Ingrid Bergmann's Jeanne d'Arc) vindt men van elke film een uitgebreide beschrijving, acteurs, producer e.d.

Een zeer verzorgd naslagwerk voor film- en affieliefhebbers.

L.D.

Anne VAN DER MEIDEN,

Public relations: Een kennismaking.

Muiderberg, Coutinho, 1987, 137 blz.

Dat Van der Meiden een instituut is op vlak van de studie van PR, was reeds lang geen geheim meer. "Public Relations: Een kennismaking" is een uitstekende illustratie daarvan. Op zeer ver-

staanbare, haast verhalende wijze geeft de auteur een vrij volledig overzicht van het enorme spectrum van elementen waarmee de PR van binnenuit en naar buiten toe verbonden is.

Na een omschrijving van karakter, niveaus, geschiedenis, doelstellingen, taken en toekomst van de PR gaat de auteur over naar de meer pragmatische kanten, zoals de planning van een PR-taak, alsook de verschillende types van uitwerking en toepassingsvelden.

Zoals altijd besteedt Van der Meiden ook een deeltje aan meer ethische beschouwingen rond het vak, en onzes inziens zeer interessant voor communicatiewetenschappers is beslist het deeltje waarin hij de relatie legt met aanverwante vormen van communicatie zoals propaganda en marketing. Een ideaal werkje voor wie wil kennismaken met een boeiend en zeer gevarieerd vak.

L.D.

VEREIN FÜR DAS DEUTSCHTUM IM AUSLAND
E.V. (Hrsg.),

Leitfaden der deutschsprachigen Presse im Ausland

Berlin/Bonn, Westkreuz-Verlag, s.d., 84 blz.

In dit repertorium zijn 238 buiten de Duitstalige landen in het Duits verschijnende periodieke publikaties opgenomen. 53 hiervan zijn kranten, de andere zijn tijdschriften die ten minste twee keer per jaar verschijnen. De meeste Duitstalige kranten in het buitenland vindt men in de Verenigde Staten (16), de meeste weekbladen in Zuid-Tirol (57). In andere landen overwegen dan weer tijdschriften van verenigingen en van kerkelijke gemeenten. Wat het totale aantal Duitse periodieke publikaties betreft, komt België op de derde plaats met 31 titels (3 kranten en 28 tijdschriften). In de inleiding wijzen de samenstellers erop dat de rol van de Duitstalige media in het buitenland door economische factoren, door een vermindering van de Duitse emigratie en door een nieuw identiteitsgevoel van de latere generaties is verminderd en dat hun bestaansbasis kleiner is geworden. Toch blijven ze belangrijk als schakel tussen de emigranten en de Duitse taal en cultuur.

G.R.